GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe șése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVIII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 84. *Duminecă 14 (26) Aprilie* **1885.**

Brașovŭ, 13 (25) Aprilie 1885.

Discursulŭ tronului, prin care Maiestatea Sa Impĕratulŭ a închisŭ a 9-a sesiune a Reihsratului vienesŭ, nu cuprinde, afară de-o enumerare sécă a obiectelorŭ discutate și resolvate de parlamentŭ în cei șése anĭ din urmă și afară de asigurarea ce-o întêlnimŭ în tóte mesagiele timpului de față despre „bunele relațiunĭ cu tóte puterile,“ decâtŭ unŭ singurŭ pasagiu finalŭ, care indică în modŭ vagŭ viitórele planurĭ ale cabinetului Taaffe. Acestŭ pasagiu sună din cuvêntŭ în cuvêntŭ cum urméză:

„Bucurându-se de binecuvêntările păcii, guvernulŭ Meu va continuá de a-șĭ resolva problemele sale cu stăruință și devotamentŭ pentru binele statului pe *cărările pe carĭ a apucatŭ,* ca sĕ sĕvêrșéscă ceea ce a începutŭ împreună cu D-vóstră, ca activitatea viitóre constituțională sĕ 'șĭ afle o desvoltare fructiferă și astfelŭ sĕ se ajungă acelŭ scopŭ, care corespunde intențiunilorŭ, dorințelorŭ și speranțelorŭ sale.“

Tocmai pentru că mesagiulŭ împĕrătescŭ a fostŭ de astădată atâta de reservatŭ în espunenerea politicei guvernului, a bătutŭ și mai multŭ la ochĭ pasagiulŭ citatŭ, în care se accentuéză înaintarea pe ,,căile apucate.“

Era naturalŭ, ca toțĭ cei ce nu suntŭ mulțumițĭ cu direcțiunea ce a luat'o politica interióră a Austriei sĕ fie neliniștițĭ și nemulțămițĭ cu asigurarea laconică, că guvernulŭ Maiestății Sale va urmárĭ și în viitorŭ aceiașĭ direcțiune.

Intre aceștia sunt a se amintí mai ântêiu Nemții centraliștĭ austriacĭ, carĭ îșĭ dorescŭ érășĭ reîntórcerea acelorŭ timpurĭ, când suprematia lorŭ asupra celorlalte naționalitățĭ era în flóre, ér în a doua liniă suntŭ suprematiștii maghiarĭ, carĭ se temŭ ca nu cumva direcțiunea politică din Austria sĕ amenințe într'o ḍi și suprematia, de care se bucură ei aḍĭ într'o mĕsură neașteptată.

Foile germane opoziționale din Austria critică aspru discursulŭ tronului puindu-lŭ în paralelă cu mesagiulŭ de deschidere dela 1869. Amărăciunea lorŭ este cu atâtŭ mai mare, cu câtŭ prevĕdŭ, că oposițiunea germană va eși mai slăbită din viitórele alegerĭ pentru noulŭ Reichsrath. Amărăciunea s'a prefăcutŭ în înverșunare de când guvernulŭ din Viena a confiscatŭ manifestulŭ electoralŭ alŭ stângei germane opozitionale, care a redicatŭ protestŭ în contra „tendințelorŭ de slavisare a administrațiunei“ și în contra „direcțiunei federaliste“, „slave“ a politicei guvernului.

Fórte nefavorabilŭ este criticatŭ discursulŭ tronului și de foile maghiare. Acestora nu le place nicĭdecum ceea ce se petrece în Austria, dar n'au ce face, căcĭ nu le dă mâna Ungurilorŭ d'a se amesteca în afacerile interióre ale Austriei. Acésta însĕ nu opresce pressa maghiară d'a simpatisá cu suprematiștii germanĭ.

Vorbindŭ de direcțiunea politicei cabinetului Taaffe, „Pești Naplo“ ḍice că ea nu este liberală, ci conservativă-clericală, nu este centralistică, ci mai multŭ autonomistică, nu pangermană, ci mai multŭ slavofilă, nu constituțională, ci mai multŭ absolutistică. Direcțiunea este prin urmare cunoscută, nu se sciă însă, ḍice numita fóiă, care e intențiunea și scopulŭ corónei, cercurile influente și decidĕtóre trebuie sĕ aibă planurile lorŭ dér nu le dau pe față.

Așa credemŭ și noi, că cercurile hotărîtóre din Viena trebue sĕ aibă unŭ planŭ și sĕ lucreze după acestŭ planŭ. Este întrebare numai dacă acestŭ planŭ se mărginesce numai la Austria, orĭ că se estinde asupra întregei monarchii?

Cine scie dacă tăcerea cercurilorŭ influente din Viena nu e impusă tocmai de diversitatea direcțiunei politice, ce se urmăresce aḍĭ dincolo și dincóce de Laita. Sigurŭ este însă că neodihna politicilorŭ din Peșta asupra ,,înaintărei pe cărarea apucată“ a guvernului din Austria îșĭ are sorgintea în acesta deosebire de direcțiune politică.

Conflictulŭ anglo-rusŭ

După cele mai nouĕ scirĭ, starea conflictului anglo-rusŭ nu s'a îmbunătățitŭ nicĭdecum. O telegramă din Londra comunică, că guvernulŭ englesŭ n'a cerutŭ tocmai desaprobarea lui Komarov, ci o cercetare a sângerosului incidentŭ dela Ak-Tepe, ceea-ce Rusia a refusatŭ ḍicêndŭ, că acéstă cerere nu se unesce cu onórea militară a generalilorŭ sĕi. Rusia vrea cu orĭce prețŭ sĕ aibă Pențdehulŭ și cunoscutulŭ generalŭ englesŭ Hamley ne spune, că Rușii câștigă prin acestŭ ținutŭ: 1. Șoséua strategică spre Heratŭ, care duce de-alungulŭ văii Kușk la unŭ defileu, a cărui eșire o forméză valea Heri-Rudului lângă Kușanŭ. 2. Puterea de a ocoli defileulŭ din fața Zulficarului, în casŭ când acesta s'ar ocupa pentru apĕrarea Heratului. 3. Dominațiunea șoselei principale între Herat și Balkh și de acolo la Kabul, care trece prin Pențdeh. 4. Mijlócele, de a înaintá, prin folosirea aceleia, dela Marea caspică la Kabul. 5. Mai multe căi de munte, care ducŭ prin alte defileurĭ la Herat.

O telegramă din Londra anunță, că Salisbury a criticatŭ aspru ,politica esternă a lui Gladstone. Din acéstă critică suntŭ de accentuatŭ acele părțĭ, carĭ suntŭ îndreptate directŭ în contra guvernului rusescŭ, și suntŭ cu atâtŭ mai interesante, cu câtŭ Salisbury e unŭ omŭ de statŭ, care în curêndŭ póte ajunge ministru președinte. Salisbury a ḍisŭ, că nimenea nu se mai îndoiesce despre aceea, cumcă Rusia vrea sĕ aducă pe Anglia într'o astfelŭ de posițiune în India, încâtŭ Anglia sĕ fiă silită a lăsá Rusiei Constantinopolulŭ. Mai departe a ḍisŭ conducĕtorulŭ conservatorilorŭ: »Nu putemŭ nicĭdecum sĕ ne încredemŭ în asigurările și promisiunile guvernului rusescŭ, căcĭ adeseorĭ, ba totdéuna guvernulŭ rusescŭ și-a călcatŭ cuvêntulŭ.« Salisbury enumeră apoi asigurările rusescĭ în privința Mării caspice, a Chivei și Mervului și le resumă în urmă astfelŭ: »Idea mea, cum trebue sĕ procedemŭ cu Rusia, este următórea: Sĕ nu ceremŭ nicĭ o promisiune ce Rusia nu o póte împliní, ci sĕ spunemŭ Rusiei: că acesta orĭ acelŭ punctŭ este astfelŭ, că nu-țĭ e permisŭ sĕ mergĭ acolo, și în casŭ când totușĭ mergĭ, atuncĭ nu vomŭ crutá nicĭ banĭ nicĭ sânge, până când nu te vei retrage.«

Din Petersburg se scrie, că Katkov găsesce situațiunea într'atâta limpede, întru câtŭ Rusia în puterea dreptului de rĕsboiu nu numai că póte, ci și trebue sĕ ocupe teritoriulŭ din litigiu, fiindcă Afganii au provocatŭ ostilitățile și au evacuatŭ teritorulŭ. Lucrulŭ însĕ e complicatŭ prin aceea, că Englesii au ocupatŭ portulŭ Hamilton (Canada vestică), din care causă nu póte fi vorba de bune relațiunĭ. Katkov cere, ca necondiționatŭ Englesii sĕ renunțe la ocuparea acestui portŭ, căcĭ și așa Anglia fiindŭ isolată, se găsesce într'o situațiune de totŭ neplăcută.

Totŭ din Petersburg se comunică, că în mai multe orașe rusescĭ se adună banĭ pentru echiparea de corăbi corsare.

Foile din Berlinŭ, între carĭ și »Nordd. Allg. Zeitung,« recunoscŭ înăsprirea cestiunei afgane, de când s'a primitŭ telegrama lui Lumsden. »Vossische Zeitung« e informată din Londra, că telegrama, ce a tris'o cabinetulŭ englesŭ la Petersburg, cere în modŭ energicŭ satisfacțiune pentru ataculŭ făcutŭ asupra Afganilorŭ; unŭ rĕspunsŭ nesatisfăcĕtorŭ ar face inevitabilă ruptura cu Rusia.

Succesele ministerului Taaffe.

Fóia oposițională »N. fr. Presse,« la finea unei periode de șése anĭ câtŭ a ținutŭ senatulŭ imperialŭ séu parlamentulŭ pentru provinciile austriace, de când se află comitele Taaffe la cârma statului austriacŭ, face o seriósă aprețiare a tuturorŭ resultatelorŭ ce s'au obținutŭ sub cârma lui Taaffe, care la înaugurarea ministeriului sĕu pusese în gura monarchului următórele semnificative cuvinte: »Deputații scumpului meu regatŭ alŭ Boemiei, ascultândŭ de apelulŭ meu, întrară cu toții pe arena discuțiunilorŭ comune, cu tóte că ei au alte convicțiunĭ de dreptŭ și suntŭ condușĭ de alte vederĭ, și acésta este unŭ mare progresŭ spre a ajunge la aceea împăcare și înțelegere generală, care a fostŭ totdéuna ținta dorințelorŭ mele, și Eu suntŭ condusŭ de cea mai viuă speranță, că păḍindŭ toțĭ moderațiunea și respectândŭ unulŭ drepturile celuilaltŭ, deliberațiunile Domniilorŭ Vóstre vorŭ puté atinge aceea țintă chiar pentru consolidarea monarchiei și pentru de a face ca tóte popórele sĕ îmbrățișeze cu bucuriă constituțiunea.« Cu dreptŭ cuvêntŭ observă »N. fr. Presse,« că șése anĭ parlamentarĭ au trecutŭ și încă cu deputațĭ boemĭ în parlamentŭ și ministeriu, și totușĭ discursulŭ tronului nu ne spune nimicŭ despre isbânḍile ce s'au obținutŭ pe calea împăcării popórĕlorŭ învrăjbite și neîndreptățite. Cestiunea, că constituțiunea au primit'o tóte popórele, o trece cu o tăcere profundă, despre mulțămirea și îngăduirea popórĕlorŭ tace ca pescele în apă. Mesagiulŭ dela 1879 a ḍisŭ în terminii cei mai măgulitorĭ, că deficitele se vorŭ delătura pe cale naturală, fără sĕ se facă nouĕ datorii și fără sĕ se pună nouĕ dărĭ asupra poporului, dar de atuncĭ anŭ de anŭ s'au înmulțitŭ datoriile publice, măcarŭ că ne-amŭ bucuratŭ de cea mai mare pace. Apoi acuma mai pe urmă se ḍice, că prin bunăvoința parlamentului s'au votatŭ legĭ financiare, dară totușĭ echilibrulŭ în finanțe încă nu s'a putută dobêndi, ci acésta numai în viitorŭ se va puté într'adevĕrŭ realisa. Reforma impositelorŭ directe renoirea tractatelorŭ comerciale, reforma ordinii procedurii civile și a dreptului penalŭ materialŭ, care la 1879 se puseseră ca nisce puncte cardinale ale legislațiunei, nicĭ cu unŭ cuvêntŭ nu se mai pomenescŭ în atucalulŭ mesagiu împĕrătescŭ. Legile ce le-a produsŭ parlamentulŭ în acești șése anĭ suntŭ de totului totŭ neînsemnate, așa că de acelea s'au făcutŭ sub tóte guvernele.

Nu se póte face o critică mai bună și mai adevĕrată a sistemului actualŭ, decâtŭ când asemenĭ discursulŭ tronului dela înaugurarea acestei sisteme cu discursulŭ tronului dela finea acestei periode. Acum se vede o pustietate întinsă și o sĕrăciă luciă de fapte marĭ. In urmă ne spune guvernulŭ, că pe viitorŭ va merge totŭ pe cărările pe care a apucatŭ, ceea ce ne arată limpede că guvernulŭ n'are sĕ schimbe sistema politică actuală, numai câtŭ acéstă sistemă sĕ nu fie până în urma urmelorŭ fatală pentru popórĕ, și pentru imperiu. La începutulŭ sistemului actualŭ, ministerulŭ ce se formase era unŭ ministerŭ imparțialŭ, dér cu timpulŭ a devenitŭ ministerulŭ maiorității slave clericale. Ministerulŭ actualŭ se bucură de grația împărătéscă într'unŭ gradŭ ne mai pomenitŭ. Apoi chiar împĕratulŭ vĕḍêndŭ bine, că activitatea actualului guvernŭ sub firma lui Taaffe nu este bogată în fapte marĭ, îșĭ va fi ḍisŭ: sĕ-i mai dămŭ încă timpŭ, ca sĕ-șĭ pótă desvoltá activitatea sa într'o întindere mai mare. Decĭ dér lumea sĕ mai aștepte în pace și în liniște, până vomŭ vedé ce ne mai aduce ministerulŭ pe căile apucate. Apoi dacă scopulŭ și ținta guvernului actualŭ au fostŭ dela începutŭ sĕ împace și sĕ mulțăméscă pe tóte popórele, pentru ce nu caută sĕ-șĭ îndeplinéscă acestŭ frumosŭ și greu angagiamentŭ, pentrucă imperiulŭ numai prin împăcarea și mulțămirea tuturorŭ popórelorŭ, care îlŭ compunŭ, se póte consolida pe basele cele mai sigure și mai puternice?

SCIRILE DILEI.

Sinodulŭ archidiecesanŭ gr. or. din Sibiiu s'a încheiatŭ alaltaerĭ printr'o cuvêntare a Escelenţei Sale Metropolitului Mironŭ Românulŭ, la carea a rĕspunsŭ în numele sinodului Ilustr. P. archimandritŭ Nicolau Popea.

—0—

Ministrulŭ de interne a anulatŭ hotărîrea comitatului Sibiiu, referitóre la reuniunea ardelénă de maghiarisare din Cluşiu. Marele »patriotŭ« Tisza putea face altfelŭ?

—0—

Agio vamalŭ s'a stabilitŭ pentru luna Maiu cu 23%.

—0—

Fóia oficială unguréscă publică textulŭ maghiarŭ şi latinŭ alŭ blanchetelorŭ pentru testimoniile de maturitate.

—0—

Ministrulŭ Tisza a primitŭ în audienţă deputaţiunea reuniunii centrale notariale, care i-a presentatŭ unŭ memorandŭ relativŭ la revisuirea legii comunale. Memorandulŭ cere între altele, ca sĕ se încredinţeze notarilorŭ conducerea administraţiunii comunale. Ministrulŭ a declaratŭ, că deórece cunósce din experienţă însemnătatea notarilorŭ pe terenulŭ administrativŭ, va face ca cererea lorŭ sĕ se ia în consideraţiă, mai vêrtosŭ că se pregătesce tocmai acum revisuirea legii comunale.

—0—

In curêndŭ se vorŭ introduce unŭ nou felŭ de timbre şi mărcĭ postale.

—0—

La tribunalulŭ din Braşovŭ e de ocupatŭ postulŭ de adjunctŭ cl. II în direcţiunea cărţilorŭ funduale.

—0—

Cu 1 Iunie n. vorŭ eşi din circulaţiă bancnotele vechĭ de 50 fl.

—0—

Direcţiunea poştelorŭ din Sibiiu face cunoscutŭ, că în Farkaştelche, comit. Albei de josŭ, e de ocupatŭ postulŭ de magistru postalŭ, pe lângă o cauţiune de 100 fl. Léfa anuală e de 120 fl., pauşalŭ de cancelariă 40 fl., şi pentru întreţinerea comunicaţiunei, prin cariolă, cu Blaşiulŭ 360 fl. pe anŭ. Petiţiunile se vorŭ înaintá numitei direcţiunĭ în timpŭ de trei sĕptĕmânĭ.

—0—

Principii Carolŭ şi Ferdinandŭ de Hohenzolern, nepoţii Regelui României, au sositŭ în Bucrescĭ, spune »Rĕsboiulŭ.«

—0—

In Londra se cere la concerte sĕ se cânte imnulŭ rusescŭ şi după ce se esecută, de regulă publiculŭ îlŭ flueră.

Din biografia lui C. A. Rosetti.

„Naţiunea“, făcêndŭ biografia marelui bărbatŭ alŭ României, scrie despre activitatea ce a desvoltat'o elŭ dela 1877 încóce următórele:

Nimenĭ nu se mai îndoesce astădĭ, că acela care a contribuitŭ mai multŭ, ca armata română sĕ fie alăturĭ cu cea rusécă în rĕsboiulŭ dela 1877, este Rosetti. In „Românulŭ,« în conferinţele politice, în întrunirĭ publice, elŭ fù acela, care cerù cu mai multă insistenţă, ca têněra nóstră armată sĕ fie pusă la încercare. Aparţine istoriei sĕ judece, dacă bine séu rĕu a făcutŭ; ceea ce nu se póte însĕ contesta de nimenĭ, e că Rosetti nu s'a înşelatŭ asupra valorii soldatului românŭ. Eroismulŭ, de care a datŭ dovezĭ în luptele de peste Dunăre, a fostŭ admiratŭ de lumea întrégă, elŭ a făcutŭ ca privirile Europei sĕ se îndrepteze spre România, pe care până atuncĭ o necunoscea séu o despreţuia.

După terminarea rĕsboiului, când d. Ioanŭ Brătianu plecà cu d. M. Cogălniceenu la Berlin, pentru a asista la conferinţa ce trebuia sĕ decidă asupra modului cum sĕ se încheiă pacea definitivă, Rosetti făcù din nou sacrificiulŭ de a primi portofoliufŭ internelorŭ şi interimulŭ presidenţiei Consiliului. Primulŭ sĕu actŭ, ca ministru, fù de a da ordinŭ prefecţilorŭ a se opune cu energiă propagandei întreprinse de Ruşĭ printre poporaţiunile rurale din ţéră şi de a face sĕ se ia mĕsurĭ militare, pentru ca linia de concentrare a armatei române sĕ nu fie violată de armata rusă, ale cărei mişcărĭ de înaintare deveniseră îngrijitóre.

Când congresulŭ dela Berlin îşĭ încheià lucrările şi când armatele rusescĭ părăsiră ţéra, cea dintêiu grijă a lui Rosetti fù de a se retrage şi elŭ dela putere.

Retrasŭ din ministerŭ, C. A. Rosetti fu realesŭ preşedinte alŭ camerei deputaţilorŭ. Modulŭ cum elŭ conducea desbaterile Camerei a rĕmasŭ de modelŭ tuturorŭ acelorŭ ce l'au succedatŭ. Elŭ prevedea totdéuna turnura ce trebuia sĕ o ia desbaterile, în urma vreunui cuvêntŭ aruncatŭ fie de pe banca ministerială, fie de pe aceea de deputatŭ, şi, cu o măiestriă pe care nimenĭ n'a posedat'o ca dênsulŭ, făcea ca furtuna, ce era sĕ se nască, sĕ se linişteścă mai înainte chiar de a isbucni. Creionulŭ lui Rosetti, pe care îlŭ lovia de tribuna presidenţială în locŭ de clopoţelŭ, a rĕmasŭ proverbialŭ; când sub o altă presidenţiă, se făcea sgomotŭ în cameră, glumeţii îi cereau miraculosulŭ creionŭ pentru a linişti spiritele.

In timpulŭ acestei presidenţii, Rosetti presentà Camerei unŭ proiectŭ de lege asupra libertăţii individuale, rĕmasŭ până adĭ nevotatŭ, şi o propunere tindêndŭ a stabili eligibilitatea în magistratură, susţinută în colónele »Românului« şi într'o broşură de fiulŭ sĕu Mircea.

După retragerea d-lui Dumitru Brătianu dela ministerŭ, Rosetti primì încă odată — şi acum pentru ultima óră — portofoliulŭ internelorŭ. Nicĭ de astă dată însĕ elu nu'şĭ păstrà multă vreme portofoliulŭ. Reformele ce elŭ voì sĕ introducă în moravurile administraţiunei, neînduplecarea cu care voì sĕ lovéscă tóte abuzurile ce se făceau, graţiă influenţelorŭ locale, îlŭ făcură nesuferitŭ maiorităţei şi în Noemvre 1881 elŭ se retrase din ministerŭ.

Ca simplu deputatŭ, Rosetti continuà încă în timpulŭ sesiunei parlamentare din 1881—1882 a lupta pentru ajungerea ţintei pe care o urmărea: emanciparea clasei muncitóre şi productive şi îndreptarea relelorŭ, a cărorŭ victimă era acéstă clasă. Réua-voinţă, cu care camerile liberale primiră mai tóte propunerile sale în acestŭ sensŭ, îlŭ mâhniră atâtŭ de multŭ, încâtŭ, la finele sesiunei, îşĭ dete demisiunea şi plecà din ţéră. Realesŭ de două orĭ deputatŭ de către colegiulŭ Capitalei, Rosetti refuzà de amêndouĕ orĭ mandatulŭ şi nu consimţì a reveni în România, decâtŭ după ce camerile declarară că este necesitate de a se revizui Constituţiunea. Alesŭ deputatŭ alŭ Capitalei, elŭ venì în camera constituantă, unde luptă cu energiă chiar contra voinţei amicului sĕu din copilăriă, d. Ionŭ C. Brătianu, pentru a face ca toţĭ alegĕtorii sĕ fie aşedaţĭ într'unŭ singurŭ colegiu.

Lupta cea mai înverşunată însă, ce elŭ o susţinù în acéstă cameră, fù aceea pentru libertatea presei. Ca decanŭ alŭ ei, Rosetti o apĕrà, cum îşĭ apără leoaica puii, contra acelora carĭ, prin căi piedişe, voiau sĕ o ştirbéşcă. Graţiă lui numai, presa română póte astădĭ sĕ propage lumina şi adevĕrulŭ cum îlŭ înţelege şi fără temere de loviturĭ.

Dacă Rosetti, în tótă viaţa lui, nu ar avea la activulŭ sĕu decâtŭ acéstă singură faptă, ea ar fi destulă, pentru ca recunoştinţa tuturorŭ sĕ'i fie asigurată.

Mâhnitŭ din nou de cele ce vedea petrecându-se în camera constituantă, mai cu sémă pe la sfêrşitulŭ ei, Rosetti dimisionà împreună cu alţĭ colegĭ, retrăgêndu-se pe tribuna sa de diaristŭ. De pe acéstă tribună, elŭ nu încetă a vorbi poporului despre drepturile şi datoriile lui.

In alegerile din urmă, Rosetti fù alesŭ deputatŭ alŭ Ploeştilorŭ; elŭ refusà însĕ a intra în Cameră, şi nu primì nicĭ unŭ mandatŭ din câte i se oferise, decâtŭ atuncĭ când 'lŭ aleseră ţĕranii din Argeşŭ.

Dar acum era bolnavŭ, şi cu tótă dorinţa ce ar fi avutŭ de a mai lucra, nu mai putù. Chiar direcţiunea »Românului«, C. A. Rosetti fù silitŭ a o părăsi în mânile fiului sĕu Vintilă.

Procesulŭ din Deva.

(Raportulŭ specialŭ alŭ »Gaz. Trans.«)

Deva, 20 Aprilie 1885.

(Urmare şi fine).

Procurorulŭ resuméză resultatulŭ pertractărei finale. Elŭ găsesce, că după ce adunarea a luatŭ conclusulŭ, prin care protesta în contra proiectului de lege pentru scólele medii, trebuia sĕ se disolve. Acusatulŭ însĕ, suindu-se pe tribună, a ţinutŭ unŭ discursŭ de natură a irita pe cei de faţă în contra naţiunii maghiare, şi că prin urmare a agitatŭ. A amintitŭ cele petrecute la 1848 şi a înşiratŭ întêmplările până în dilele nóstre. A disŭ, că Ungurii în 1848 nu au învĕţatŭ destulŭ, cu tóte că urmările întêmplărilorŭ din acelŭ anŭ arŭ putea sĕ le dea destulă învĕţătură; că absolutismulŭ a fostŭ mai uşorŭ de suportatŭ, fiind că nu le-a atacatŭ Românilorŭ limba şi naţionalitatea, şi nu le-a împedecatŭ desvoltarea lorŭ; că sub constituţionalismulŭ maghiarŭ funcţionarĭ nu se numescŭ dintre Românĭ; că guvernulŭ nu ţine sémă de numĕrulŭ Românilorŭ, cari iau deopotrivă parte la sarcinile statului cu Maghiarii; că guvernulŭ nu respectéză legile aduse de dietă; că Românii suntŭ eschişĭ dela alegerea deputaţilorŭ dietalĭ, dela oficii, şi că Românii fiindŭ persecutaţĭ de guvernŭ, le este ameninţată naţionalitatea.

Vorbindŭ acusatulŭ de patentele dela 1854 şi 1860, de dietele dela 1863 din Sibiiu şi dela 1865 din Cluşiu, precum şi de rescriptulŭ regescŭ din 1866, a ajunsŭ — dice procurorulŭ — la numirea ministeriului unguréscŭ, sub care s'a adusŭ şi art. de lege 44 din 1868. Despre acestŭ articulŭ acusatulŭ a disŭ, că prin elŭ s'au răpitŭ Românilorŭ şi drepturile, pentru care luptaseră până atuncĭ. Acum Ungurii, prin proiectultŭ de lege a scólelorŭ medii, voiescŭ sĕ le ia Românilorŭ şi scóla, dar ei nu o vorŭ da.

Din acestea procurorulŭ deduce, că acusatulŭ a avutŭ intenţiunea sĕ agite în contra naţiunii maghiare, precum s'a observatŭ iritaţiune atâtŭ în decursulŭ adunării, câtŭ şi după disolvarea ei, pentru că cei mai mulţĭ dintre participanţĭ au fostŭ ţĕranĭ, ómenĭ neinteligenţĭ.

Cumcă s'a produsŭ ură în contra Maghiarilorŭ, procurorulŭ amintesce, că consecinţele acelei vorbirĭ s'au manifestatŭ în mai multe comune din fostulŭ comitatŭ alŭ Zarandului, unde mai mulţĭ indivizĭ au fostŭ daţĭ în judecată pentru agitare, aşa că investigaţiunea urméză şi adĭ în Baia de Crişŭ. Pe martorii, carĭ prin deposiţiunile lorŭ au arĕtatŭ, că agitaţiune nu s'a produsŭ, procurorulŭ nu-i crede, şi decĭ cere, ca conformŭ § 172, partea 2 a a cod. penalŭ acusatulŭ sĕ fie declaratŭ vinovatŭ şi a-lŭ pedepsí cu închisóre de statŭ pe unŭ anŭ, 400 fl. amendă séu alte 40 de dile închisóre, precum şi la suportarea cheltuelilorŭ de judecată.

Apĕrătorulŭ Dr. Petco: Onoratŭ tribunalŭ! Inainte de tóte trabue sĕ mărturisescŭ, că m'a suprinsŭ susţinerea acusei din partea onoratei procuraturĭ regescĭ; m'a suprinsŭ cu atâtŭ mai multŭ, cu câtŭ din pledória d-lui procurorŭ m'am convinsŭ, că acela îi dă §-lui 172 alinea 2 din cod. pen. o interpretare de totŭ noue afirmândŭ, cumcă la delictulŭ de agitare nu e de lipsă sĕ se facă provocare directă pentru a excita ura contra unei naţionalităţĭ séu confesiunĭ din ţéră, — şi numai acestei interpretărĭ sinistre potŭ sĕ-i atribuiu susţinerea acusei din partea d-lui procurorŭ, care e chematŭ, ca aplicarea legii, în sensulŭ procedurei penale, sĕ o folosésca în asemenea modŭ pro şi contra inculpatului. Acéstă interpretare nu are valóre, deórece alinea 2 a §-lui 172 nu se póte aplica fără de a nu se lua în considerare şi §-ulŭ 171, căcĭ numai aceştĭ doi §§ la olaltă dau definiţiunea corectă a delictului de agitare. E de lipsă sĕ vedemŭ decĭ, cum sună §-ulŭ 172 alŭ cod. pen.? §-ulŭ 172 partea a 2-a, la care se provócă procurorulŭ de statŭ, conţine următórele disposiţiunĭ: »că tocmai astfelŭ se pedepsesce şi acela, care în modulŭ circumscrisŭ în §-ulŭ 171 provócă o clasă a poporaţiunii, o naţionalitate séu o confesiune la ură contra altei clase a poporaţiunii, contra altei naţionalităţĭ séu confesiunĭ, precum şi acela, care agitéză contra unei instituţiunĭ de dreptŭ, de avere séu căsătoriă.« Acestŭ § dar în alinea citată, în cualificarea delictului respectivŭ se provócă expresŭ la modalitatea § lui 171, ér §-ulŭ 171 circumscrie modalitatea acésta în următórele: »dacă óre-cine în publicŭ într'o adunare prin graiu viu, prin rĕspândirea séu expunerea publică a unei tipăriturĭ, a unui manuscriptŭ séu expunerea unei desemnărĭ face provocare directă la sĕvêrşirea unei crime séu a unui delictŭ, se pedepsesce ca agitatorŭ, dacă crima séu delictulŭ s'a şi întêmplatŭ.«

Din textulŭ acestorŭ §§. dar e evidentŭ, cumcă delictulŭ de agitare numai prin o provocare directă se póte comite, şi nicĭ când prin o faptă indirectă.

Dacă cercetămŭ acum fapta inculpatului, nu vomŭ afla în vorbirea dênsului ţinută la 10 Martie 1883 nicĭ o provocare directă, căcĭ enararea simplă a unorŭ întêmplărĭ istorice, fie acele de natură câtŭ de gravă, precum e citarea anului libertăţii 1848, şi anume: cumcă Ungurii dela anulŭ acela nicĭ n'au învĕţatŭ şi nicĭ nu au uitatŭ nimica, séu enararea plângerilorŭ Românilorŭ, că adecă legile, aduse în dieta Ungariei şi sancţionate de Maiestatea Sa, nu se respectéză nicĭ din partea guvernului, nicĭ din partea autorităţilorŭ publice, aceste expunerĭ, atâtŭ conformŭ actelorŭ de investigaţiune, câtŭ şi în deosebĭ din resultatulŭ pertractării finale de astădĭ, dar mai alesŭ din fasiunea martorilorŭ maghiarĭ şi românĭ, s'a doveditŭ, că acele nu au conţinutŭ nicĭ o agitare directă la ură contra naţionalităţii maghiare. Din fasiunea unui martorŭ, care a fostŭ la aceea adunare în calitate de comisarŭ, s'a doveditŭ, că asupra lui ca Maghiarŭ a produsŭ óreşĭ-care iritaţiune în ascultătorii românĭ. Din fasiunea altorŭ martorĭ s'a doveditŭ pe deplinŭ, cumcă vorbirea inculpatului nu a fostŭ de unŭ conţinutŭ şi de o natură, ca sĕ pótă stîrní ură în contra naţionalităţii maghiare; şi cumcă într'adevĕrŭ a şi fostŭ aşa, cea mai eclatantă dovadă e, că deşi adunarea aceea a fostŭ compusă din 2000 de alegĕtorĭ românĭ veniţĭ de pe teritoriulŭ comitatului Hunedórei, adunarea a decursŭ în cea mai mare linişte şi în cea mai exemplară ordine.

Şi cumcă vorbirea acésta nu a conţinutŭ agitaţiune în contra naţionalităţii maghiare, suntŭ în stare a o dovedí prin o decisiune venită dela Curia reg. Ce e dreptŭ, decisiunea acésta nu se rapórtă la inculpatulŭ, ci la d. protopopŭ Ioanŭ Papiu, ca presidentŭ alŭ adunării din cestiune. Ea însă e adusă totŭ în causa acésta, şi totŭ pe basa actelorŭ de investigaţiune facută în acésta cestiune, şi dacă îmĭ permite onoratulŭ presidiu, fiindu-mĭ la mână, o potŭ şi cetí. (Aflându-se decisiunea curială şi la actele de investigare, nu se citesce). Cumcă decisiunea acésta nu s'a estinsŭ şi asupra faptului, cu care e inculpatŭ Dr. Tincu, nu este a se atribuí altei împrejurărĭ, decâtŭ împrejurării că esistândŭ doué decisiunĭ dela două forurĭ şi egalŭ sunătóre, rĕcursulŭ d-lui inculpatŭ Dr. Tincu. pe basa procedurii penale austr., care şi adĭ e în Ardealŭ în valóre, din acestŭ motivŭ s'a respinsŭ, fără a se hotărî în meritŭ.

Onor. tribunalŭ! După terminarea pertractării finale speramŭ, că pe basa resultatului obţinutŭ în decursulŭ acesteia şi cu decisiunea curială în mână, d-lŭ procurorŭ reg. va retrage acusa intentată d-lui Dr. Tincu şi va cere însuşĭ achitarea lui. Dar d-lŭ procurorŭ, în locŭ sĕ facă acésta, susţine acusa adusă pe basa actelorŭ de investigare din cuvêntŭ în cuvêntŭ, aşa precum aceea a fostŭ adusă înainte de pertractarea finală, fără a luá în considerare resultatulŭ acestei pertractărĭ si fără a ţine contŭ celŭ puţinŭ de decisiunea Curiei, care espresŭ dice, cumcă deşi vorbirea d-lui Dr. Tincu ţinută la 10 Martie 1883 conţine unele acuse faţă cu guvernulŭ şi nisce espresiunĭ mai aspre faţă cu naţiunea maghiară, acele totuşĭ n'au trecutŭ preste marginile legii, ci suntŭ a se considerá numai ca nisce espresiunĭ aspre provenite din convingere individuală, şi ca atarĭ decĭ nu se potŭ priví şi cualificá ca delictŭ de agitaţiune.

Dar póte că d-lŭ procurorŭ nu a putută retrage acusa şi din acelŭ motivŭ, ca sĕ nu se desapróbe pe sine însuşĭ, căcĭ după părerea mea, acusa chiar dela începutŭ nu a fostŭ la locŭ, despre ce ne vomŭ convinge din procederea cu investigaţiunea presentă. Investigaţiunea s'a începutŭ nu dóră cu ascultarea acusatului, ci judele de instrucţiă a ascultatŭ mai înainte pre toţĭ martorii, carĭ au sciutŭ spune ceva agravantŭ contra acusatului, şi numai după ce a terminatŭ ascultarea acestorŭ martorĭ, carĭ nicĭ

nu cunosceau limba română pe deplinŭ, a ascultatŭ pe acusatulŭ, ér după dênsulŭ şi pe martorii aceia, carĭ sciu limba română, carĭ au priceputŭ decĭ pre deplinŭ vorbirea d-lui Dr. Tincu şi au pututŭ sĕ mărturisĕscă adevĕrulŭ. Dacă însĕ judecătorulŭ de instrucţiă ar fi ascultatŭ mai ântêiu pre acusatulŭ şi după aceea pre martorĭ, şi convingêndu-se despre contradicerea ce există între fasiunea inculpatului şi a martorilorŭ, carĭ nu pricepŭ limba română, precum şi despre contradicerile ce există între fasiunile martorilorŭ, carĭ pricepŭ limba română şi a acelorŭ carĭ nu o pricepŭ, dacă ar fi confrontatŭ, conformŭ prescrierilorŭ procedurii penale, fasiunile ce diferiau — sunt pre deplinŭ convinsŭ, cumcă causa acésta nu ajungea la stadiulŭ acesta.

Adevĕrulŭ aserţiunii mele se constatéză pe deplinŭ din decursulŭ pertractării de astădĭ, căcĭ ascultându-se martorii, carĭ au fasionatŭ în contra d-lui Dr. Tincu în decurgerea investigaţiunii şi cu ocasiunea pertractării de astădĭ, nicĭ unulŭ nu a susţinutŭ, cumcă dl Dr. Tincu ar fi provocatŭ la ură contra naţionalităţii maghiare, ba spunŭ hotărâtŭ, vorbireă d-lui Tincu, astădĭ acusatŭ, — afară de martorulŭ Anton Csürös, — asupra lorŭ chiar ca Maghiarĭ n'a produsŭ nicĭ o iritaţiune, cu atâtŭ mai puţinŭ în ascultătorii românĭ, căcĭ strigările ce le-au audītŭ şi anume: „Nu primim" »Nu suferim« „Aşa este«, nu le-au privitŭ de altceva, decâtŭ de espresiunĭ de plăcere séu neplăcere, dar nicĭdecum ca expresiunea oarecărei iritaţiunĭ. Ba unii martorĭ spunŭ şi aceea, că adunarea numerósă şi după încheierea şedinţei s'a împrăştiat cu cea mai mare linişte şi în cea mai exemplară ordine aşa, încât la o óră după închiderea şedinţei, pe stradele Devei nicĭ semnŭ n'a mai rĕmasŭ despre vre-o adunare de poporŭ atâtŭ de mare. Martorii românĭ unanimŭ au spusŭ, că nicĭ asupra lorŭ, dar nicĭ asupra adunării vorbirea d-lui Dr. Tincu nu a făcutŭ impresiune iritătóre. Au disŭ însĕ şi aceea, că vorbirea d-lui Dr. Tincu nu a avut alt conţinutŭ, decât acela ce se aude în tóte dilele în mai aspră ediţiune în tóte foile politice.

Mai dice dl procurorŭ în motivarea acusei sale, cumcă dl Dr. Tincu e vinovatŭ de delictulŭ agitării, pentrucă dênsulŭ vĕdêndŭ că adunarea e compusă din unŭ publicŭ neinteligentŭ, ba aşa dicêndŭ plebe, vorbirea dênsului a fostŭ calculată şi adresată mai multŭ la acéstă parte a publicului, contândŭ pe neinteligenţa acestorŭ ómenĭ, în carĭ mai uşorŭ póte sĕ producă iritaţiune.

Onor. tribunalŭ! La partea acésta a motivării am sĕ observŭ numai atâta, cumcă inteligenţa şi cultura nu e de a se căuta în pantalonĭ, ciórecĭ séu şubă, ci în mintea şi inima omului, pentrucă noi amŭ experiatŭ, cumcă chiarŭ o adunare constatătóre din bărbaţĭ îmbrăcaţĭ în haine vinete s'a terminatŭ într'unŭ modŭ, care a doveditŭ, că n'a fostŭ compusă din ómenĭ inteligenţĭ. Noi suntemŭ mândri şi ne fălimŭ cu aceea, cumcă deşi adunarea nóstră a fostŭ compusă din 2000 alegĕtorĭ, cu puţină excepţiă toţĭ în cióreci şi şubă, aceea s'a sfêrşitŭ într'unŭ modŭ, care a doveditŭ cumcă a fostŭ compusă numai din inteligenţĭ, şi că prin urmare a pututŭ sĕ priceapă aceea ce a vorbitŭ dl Dr Tincu,

Onoratŭ tribunalŭ! mĕ rogŭ sĕ nu căutaţĭ delictŭ de agitare, unde lipsesce cu totulŭ obiectulŭ aceluia, şi sĕ nu aflaţĭ acolo iritaţiune, unde a domnitŭ cea mai mare linişte şi cea mai exemplară ordine, ér cumcă cererea mea va afla ascultare, îmĭ este destulă garanţiă cunoscuta înţelepciune, jurisprudenţa şi iubirea de dreptate a d-vóstrĕ. Dreptŭ aceea în speranţă şi deplină convingere, că Onoratulŭ tribunalŭ în causa presentă nu va afla delictŭ de agitare, nu mĕ folosescŭ de dreptulŭ a enara împregiurările atenuante ce există pentru dl Dr. Tincu, ci mĕ rogŭ: ca Onoratulŭ tribunalŭ sĕ binevoiască a achita pe d-l Dr. Avramŭ Tincu de sub acusa delictului de agitare şi prin sentinţă sĕ 'lŭ declare în sensulŭ §. 288 alŭ procedurii penale austriace de: nevinovat.

Acusatulŭ Dr. A. Tincu, cerêndŭ cuvêntulŭ după apĕrătorŭ, desvóltă motivele discursului sĕu, pentru care trebue sĕ se justifice adĭ. Aceste motive dovedescŭ, că dênsulŭ n'a fostŭ condusŭ decâtŭ de intenţiunĭ în adevĕrŭ patriotice. Dela 1867 încóce Românii se vĕdŭ totŭ mai multŭ desconsideraţĭ în drepturile lorŭ, chiar legea de naţionalitate esistentă, cu care voiau sĕ ne mulcomĕscă, este desconsiderată şi călcată în picióre.

In dieta din 1861, în 22 Maiu, fiindŭ minstrulŭ de acumŭ Trefort deputatŭ a dechiaratŭ, că dênsulŭ nu voiesce a împedecá desvoltarea celorlalte naţionalităţĭ, fiindcă asuprirea lorŭ ar fi o politică rea şi fără scopŭ. Românii sĕ 'şĭ pórte afacerile lor în limba lorŭ maternă, în scólă sĕ se folosĕscă de limba lorŭ. Eu onorezŭ desvoltarea internă a popórelorŭ tocmai ca şi religiunea în care statulŭ nu are dreptŭ a se amestecá.

In anulŭ 1872 deputatulŭ Fr. Deak a declaratŭ: „Sĕ ne aducemŭ aminte cu câte greutăţĭ amŭ luptatŭ în tinereţe, fiindŭ siliţĭ a studia într'o limbă străină, şi cu câtŭ îi este tinerimei adĭ mai uşorŭ, că studiază în limba sa maternă. Acésta are valóre şi pentru naţionalităţĭ. Décă le-amŭ silĭ a'şĭ trimite copiii în scolĭ ungurescĭ, atuncĭ amŭ face imposibilŭ progresulŭ tinerimei lorŭ; părinţii arŭ chieltuĭ în zadar şi copii şi-arŭ perde numai timpulŭ. In genere, dacă voimŭ sĕ câştigămŭ naţionalităţile, acésta nu trebue sĕ o facemŭ aşa, ca sĕ le maghiarisămŭ cu orĭ-ce preţŭ, ci numai aşa ca sĕ le facemŭ plăcute referinţele nóstre.« Pentru că două lucrurĭ le vĕdŭ limpede cu ochii: a le şterge de pe faţa pămêntului ar fi o barbariă şi atuncĭ când nu ar fi aşa numeróse; fiind dar imposibilŭ a le pustii, a ni le face inimice nu este în interesulŭ nostru.

Cu totulŭ altfelŭ a vorbitŭ mai târdiu d. Trefort ca ministru. In epistola sa din 4 Iuliu 1883, îndreptată către episcopulŭ Szabo cu ocasiunea decorării acestuia, scrie lăudându-lŭ: »D-ta scii sĕ pui în cumpĕnă dréptă recerinţele naturale ale poporului d-tale cu postulatele bisericei catolice şi cu ale statului maghiarŭ, pentru că Il. Ta scii că în Ungaria unŭ statŭ poliglotŭ este imposibilŭ.«

Se vede din însuşĭ părerea schimbată a ministrului Trofort, care altfelŭ vorbea la 1861 şi altfelŭ la 1883, câtŭ de mare trebuie sĕ fie adĭ desconsiderarea naţiunei române. Ca unŭ fiu alŭ acestei naţiunĭ asuprite şi prigonite nu puteamŭ sĕ nu'mĭ rĕdicŭ vocea pentru a apĕra interesele ei de cultură şi de viaţă, ce le vedeam în mare mĕsură ameninţate.

In urma acésta tribunalulŭ s'a retrasŭ spre consultare. După o jumĕtate de óră judecătorii au apĕrutŭ éraşĭ în sală şi preşedintele a publicatŭ sentinţa prin care tribunalulŭ din Deva pe basa § 288 alŭ procedurei penale, în lipsa faptului obiectivŭ declară pe d. Dr. Avramŭ Tincu din Orăştiă **nevinovatŭ** de delictulŭ de agitare.

Unŭ altŭ procesŭ pentru „agitare."

Deva, 23 Aprilie 1885.

Imediatŭ după procesulŭ d-lui Dr. Tincu, adecă în în 21 Aprile a. c., s'a pertractatŭ în Deva unŭ altŭ procesŭ pentru „agitaţiune«, alŭ lui Ioanŭ Ioanoviciu, parochŭ gr. or. în Hĕrĕu.

Acestŭ bravŭ şi zelosŭ preotŭ a fostŭ acusatŭ, că ar fi provocatŭ pe sătenii credinciosĭ, în biserică, ca sĕ nu-şĭ mai dea copiii la scóla ungurĕscă reformată, unde învaţă greu, ci sĕ-i trimită la scóla românĕscă din Hĕrĕu. Intre altele sĕ fi afirmatŭ părintele Ioanoviciu, că ómenii sĕ-şĭ aducă numai aminte câte au suferitŭ dela Ungurĭ în 1848.

Părintele Ioanoviciu a negatŭ, că s'ar fi folositŭ de cuvintele din susŭ, dar mărturisesce, că a admoniatŭ pe sătenii românĭ de a'şĭ da copii la scóla română şi a adausŭ, că se miră cum dênşii, carĭ se plângŭ de nedreptăţile ungurescĭ, îşĭ trimitŭ copii mai bucurosŭ la scóla maghiară.

Unii din martorĭ au fasionatŭ în modŭ agravantŭ contra acusatului, susţinêndŭ că ar fi vorbitŭ de jugulŭ dela 1848 ş. a.; cu deosebire fostulŭ învĕţătorŭ Ioanŭ Munteanu, omŭ făr' de cualificaţiune, care s'a făcutŭ duşmanŭ preotului acusatŭ pentru că nu l'a părtinitŭ la alegere, din care causă elŭ (învĕţătorulŭ) l'a şi denunţatŭ.

Pe basa fasiunărei acestorŭ martorĭ, tribunalulŭ a condamnatŭ pe părintele Ioanovicĭ în înţelesulŭ §-lui 172 cod. pen. le o lună închisóre, 20 fl. amendă şi la plata speselorŭ procesului.

Resultatulŭ acestui procesŭ a făcutŭ o impresiune fórte durerósă asupra Românilorŭ de aicĭ, carĭ stiméză pe preotulŭ Ioanoviciu ca pe unŭ omŭ onestŭ şi Românŭ bunŭ. Durerea e cu atâtŭ mai mare, cu câtŭ chiar unŭ Românŭ a fostŭ vipera, care a denunciatŭ din ură personală pe bietulŭ preotŭ.

Dómne, când ne vei scăpá de patima órbă a unora, cari nu vĕdŭ decâtŭ numai duşmanĭ în toţĭ câţĭ apĕră interesele naţionalităţii române, şi de miserabilitatea acelorŭ creaturĭ din sînulŭ nostru, cari se degradă a jucá rolulŭ mârşavŭ de denuncianţĭ contra propriului lorŭ sânge!

Publicămŭ corespondinţa de mai josŭ, aşteptândŭ informaţiunĭ sigure, carĭ dorimŭ sĕ desmintă faimele despre care vorbesce:

Budapesta, 23 Aprilie 1885.

Stimate domnule Redactorŭ! In cercurile junimei române din Pesta circulă o faimă cu totulŭ nefavorabilă în privinţa câtorva tinerĭ rătăciţĭ din Cluşiu, carĭ s'arŭ fi înscrisŭ la reuniunea de maghiarisare. Noi nu o credemŭ acésta, căcĭ nu ne putemŭ închipuí sĕ esiste nisce tinerĭ atâtŭ de netrebnicĭ, ca sĕ-şĭ dicteze ei însişĭ sentinţa de mórte, dacă nu vomŭ admite că le lipsesce o dógă. Deórece însă faima e în continuu susţinută, rugămŭ pe fraţii din Cluşiu, ca sĕ ne informeze positivŭ, şi dacă e adevĕratŭ, sĕ ni-i arate cu numele căcĭ astfelŭ de bidigănii nu voimŭ sĕ suferimŭ în mijloculŭ nostru, nicĭ sĕ mai avemŭ legăturĭ cu dênşii.

Pe aicĭ indignaţiunea e mare. Voila.

Poveţe pentru economii de vite.

Deva, 23 Aprilie 1885.

Éră au sositŭ muscele (góngele) Columbace, şi tocmai în timpulŭ sĕmênăturii de porumbŭ (cucuruzŭ). Rĕulŭ fiindŭ mare, le dau economilorŭ de vite următórele poveţe, spre a scăpa vitele de acestŭ flagelŭ.

1. Sĕ se cumpere uleiu de terpentinŭ şi de rapiţă, sĕ se amestece laolaltă intr'o sticlă, apoi sĕ se ia o cârpă, şi cu acésta sĕ se ungă vita pe sub pântece şi peste totŭ pe unde se punŭ acele musce. Dacă însĕ muscele vorŭ bântui cumplitŭ vitele, sĕ se afume vitele cu gunoiu aprinsŭ ce se va aşedа într'o ólă; în modulŭ acesta de vorŭ fi muscele columbace ca plóia, nicĭ una nu se va pune pe vită.

2. Pentru durerea de picióre la vite recomandŭ oţetŭ de vinŭ cu pămêntŭ galbenŭ.

3. Pentru albéţă la vite recomandŭ a se cumpĕrá din farmaciă 2 unţii dŭ apă destilată şi 1 unţiă de oţeţŭ de plumbŭ; apoi sĕ cumperĭ unŭ proşcătorŭ (injectorŭ) şi cu acesta de 2 orĭ pe di sĕ se înprósçe vita în ochiŭ; astfelŭ în 3—4 dile îi trece.

4. Dacă vita e umflată de lucernă orĭ trifoiu, se ia o mână de varŭ stinsŭ şi amestecatŭ cu apă sĕ se dea vitei, după aceea sĕ i se mai dea ca unŭ jumĕtate de pacharŭ de uleiu de rapiţă, ca sĕ 'i potolĕscă arderea varului pe grumadŭ.

N. Oprea.
economŭ de vite.

Mulţămită publică

Onorobila Adunare generală a acţionarilorŭ institutului de creditŭ şi de economii »Albina« din Sibiu, în şedinţa sa din 27 a l. tr. a binevoitŭ a vota din cuota de binefacerĭ resultată din bilanţulŭ anului 1884 o sumă de 30 fl. v. a. dreptŭ donaţiune pentru societatea de lectură »Petru Maiorŭ" a tinerimei române din B. Pesta.

Pentru acéstă faptă mărinimósă, ne permitemŭ cu intimă recunoscinţă a aduce şi pe calea acésta adâncŭ simţita nóstră mulţămită.

Budapesta, 20 Aprile, 1885 n.

Pentru societate:

Sebastian Olariu. Basile Bologa.
preşedinte. cassar şi secr. subst.

TELEGRAME PARTICULARE ALE „GAZ. TRANS.«

Pesta, 25 Aprilie. — „Viitorulŭ" apare astădĭ pentru cea din urmă óră.
(Fie'i ţĕrina uşóră! — Red.)

Pesta, 25 Aprilie. — Scirile din Londra şi Petersburg oferă puţină speranţă de pace.

BIBLIOGRAFIA.

Icóna sufletului, carte de rugăciunĭ şi cântărĭ bisericescĭ, elucrată din St. cărţĭ canonice, şi se află de vêndare la autorulŭ Vasiliu Patcaşiu, preotŭ gr. cath. în Er Hatvan, p. u. Tasnád-Szántó, cu preţulŭ de 45, 55 şi 75 cr. câte unŭ esemplarŭ; dela 10 es. unulŭ gratuitŭ. Acéstă cărticică de 138 pag. adjustată frumosŭ, pe lângă indicarea tipicului la locurile concernínte, cuprinde: Rugăciunĭ de diminéţă. Rug. la mânecatŭ şi cântările usitate împreună cu 4 catovasii, celea 11 luminătóre (svetilne) şi Laudele după tóte 8 versurile cu tóte stichurile şi la fine Apostolu deplinŭ. — La liturgiă: rugăciunĭ şi cântărĭ pentru tóte momentele împreună cu Trop. Născĕtórei dela tóte 8 versurile, cari se cântă după Fericirĭ, ér la fine când se face parastasulŭ, o rugăciune pentru rĕposaţĭ. — La înseratŭ (vecernia): tóte cântările după celea 8 versurĭ, cu tóte stichurile şi stichóvnele. Rugăciunĭ de séră. Invĕţătura despre esaminarea consciinţei înainte de mărturisire şi la primirea s. cuminecăturĭ. Rugăciunĭ şi canonŭ la s. mărturisire şi s. comuniune. Canonŭ de mângăere. Mai multe rugăciunĭ ocasionale. Indreptariu la punerea catavasielorŭ pe anulŭ întregŭ. Cântările şi Apostolulŭ dela înmormêntarea cea mare. Două versurĭ: unulŭ către d. I. Cristósŭ, care se cântă în sĕptĕmâna patimilorŭ, altulŭ „Imnŭ« ce se cântă la mormêntŭ şi în fine pricesne ocasionale.

Abecedarŭ ilustratŭ, după sistemulŭ scriptolegŭ pentru învĕţarea vorbirii, a scrierii şi a cetirii, de Dometiu Dogariu, învĕţătorŭ dirigentŭ la scóla normală din Satu-lungŭ în Sĕcele. Opŭ aprobatŭ de ministerulŭ cultelorŭ şi instrucţiunii publice ca carte didactică pentru scólele primare urbane şi rurale de ambe sexe. Partea I şi II. Editura librăriei S. Samitca, Craiova-Braşovŭ 1885. Preţulŭ 12cr. séu 25 banĭ.

Asigurarea lui Emericŭ Gazdag. Din Szolnok i se scrie lui »Pesti Napló« la 13 l. c.: Nu va fi fără interesŭ sĕ amintimŭ, că Emericŭ Gazdag, care fu omorîtŭ, s'a fostŭ asiguratŭ în Iunie a. t. prin Agenţia generală din Szolnok a societăţii „Assicuraţione Gnerali« din Triestŭ cu 15,000 fl. contra nenorocirilorŭ corporale. Dupăce dênsulŭ a fostŭ omorîtŭ, societatea plăteşte, conformŭ condiţiunilorŭ contra nenorocirilorŭ corporale, posesorulu poliţei suma asigurată de 15,000 fl., pentru care în fiecare anŭ s'a plătitŭ ca premiu numai 17 fl. 70 cr. Emericŭ Gazdag era o persónă cunoscută în comitatulŭ nostru. In timpulŭ provisoriului era jude în Szolnok. — Scirea lui »Naplo" se baséză pe adevĕrŭ. Precumŭ audimŭ din părţĭ competente, Emericŭ Gazdag scosese dela agentura din Szolnok, care fu înfiinţată de către societatea de asigurare în contra nenorocirilorŭ corporale, o poliţă de 15,000 fl. pentru casŭ de mórte şi una pentru casŭ de invaliditate, plătindŭ în decursŭ de doi anĭ câte 18 fl. pe anŭ. Printr'o jertfă atâtŭ de mică se póte aşa dar asigura însuşĭ séu celŭ puţinŭ familia în contra urmărilorŭ economice ale nenorocirilorŭ corporale, cărora este espusŭ chiar şi celŭ mai precautŭ omŭ.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia Predealŭ-Budapesta a călei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ accelerat	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Bucurescĭ	7.15	—	—	—
Predealŭ	1.09	—	—	9.50
Timișŭ	1.33	—	—	10.15
Brașovŭ (	2.06	—	—	10.50
(	2.16	6.30	5.45	
Feldióra	2.44	7.09	6.28	
Apatia	3.03	7.41	7.07	
Agostonfalva	3.18	8.09	7.42	
Homorodŭ	3.51	8.53	8.51	
Hașfaleu	4.51	10.18	10.52	
Sighișóra	5.11	10.55	11.56	
Elisabetopole	5.39	11.36	12.43	
Mediașŭ	6.00	12.11	1.23	
Copsa mică	6.29	12.35	2.07	
Micăsasa	—	12.54	2.27	
Blașiu	7.02	1.29	3.06	
Crăciunelŭ	—	1.45	3.22	
Teiușŭ	7.38	2.26	4.15	
Aiudŭ	7.55	2.48	4.44	
Vințulŭ de susŭ	—	3.12	5.10	
Uióra	—	3.19	5.19	
Cucerdea	8.24	3.36	5.47	
Ghirisŭ	8.48	4.10	6.38	
Apahida	—	5.39	8.51	
Clușiu (	10.08	5·59	9.18	
(	10.18	6.28	8.00	
Nedeșdu	—	6.54	8.34	
Ghirběu	—	7.10	8.59	
Aghirișŭ	—	7.25	9.35	
Stana	—	7.49	10.16	
Huiedinŭ	11.33	8.11	11.04	
Ciucia	12.06	8.52	12.17	
Bucia	—	9.11	12.47	
Bratca	—	9.29	1.21	
Rév	12.25	9.52	2.05	
Mező-Telegd	1.11	10.27	3.08	
Fugyi-Vásárhely	—	10.46	3.39	
Várad-Velinţe	—	10.56	3.55	
Oradia-mare (	1.49	11.04	4.06	
(	1.54	11.14	7.30	
P. Ladány	3.14	1.47	11.05	
Szolnok	5.10	4.40	2.37	
Buda-pesta	7.30	7.44	6.40	
Viena	2.00	6.20	2.00	

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35	3.30	8.00
Budapesta	8.00	6.55	9.45	2.47
Szolnok	11.24	10.55	12.18	6.36
P. Ladány	2.01	2.04	1.59	10.09
Oradea mare (	4.11	5.13	3.20	
(	4.21	9.37	3.25	
Várad-Velencze	4.29	9.45	—	
Fugyi-Vásárhely	4.40	9.59	—	
Mező-Telegd	5.02	10.28	3.56	
Rév	5.46	11.41	4.31	
Bratca	6.09	12.15	—	
Bucia	6.28	12.48	—	
Ciucia	6.52	1.48	5.28	
Huiedin	7.32	3.21	6.01	
Stana	7.51	3.54	—	
Aghiriș	8.12	4.34	—	
Ghirběu	8.24	4.52	—	
Nedeșdu	8.38	5.11	—	
Clușiu (	8.57	5.40	7.08	
(	9.23	6.00	7.18	
Apahida	9.50	6.29	—	
Ghiriș	11.15	8.14	8.29	
Cucerdea	12.04	9.49	8.53	
Uióra	12.12	9.58	—	
Vințulŭ de susŭ	12.19	10.07	—	
Aiudŭ	12.45	10.42	9.17	
Teiușŭ	1.15	11.32	9.40	
Crăciunelŭ	1.44	12.03	—	
Blașŭ	2.00	12.24	10.12	
Micăsasa	2.34	12.43	—	
Copșa mică	2.52	1.22	10.45	
Mediașŭ	3.27	2.24	11.07	
Elisabetopole	4.01	3.06	11.29	
Sigișóra	4.50	4.17	12.15	
Hașfaleu	5.08	4.51	12.30	
Homorod	6.47	7.07	1.32	
Agostonfalva	7.36	8.10	2.04	
Apatia	8.09	8.46	2.24	
Feldióra	8.41	9.20	2.44	
Brașovŭ {	9.20	10.15	3.15	
	—	6.00	3.25	
Timișŭ	—	6.57	4.03	
Predealŭ	—	7.32	4.28	
Bucurescĭ	—	—	10.25	

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Tipografia ALEXI, Brașovŭ.